

63/64

ŠTEVNIK: 3

POSVEČENO ROJSTEVU DNEVU MARŠALA TITA

DUDARČEK
Z POD CRNE PRSTE

GLASILLO PIONIRSKEGA ODREDA
"FRANC EEVK"
OSNOVNA ŠOLA "S. KOS" PODBRDO

TOVARIŠ TITO

Morda ne znamo dovolj ceniti tvojega dragocenega časa, vendar upame, da boš med številnimi čestitkami, ki jih boč prejel ob svojem rojstnem dnevu, utegnil vseti v ruke tudi našega skromnega "Šolarčka", ki smo ga posvetili tebi. Ko smo se ves mesec pravljali na njegov izid, smo neprestano mislili samo na to, kako bi ti z njim izrazili vse svoje spoštovanje in vso svojo ljubezen. Želeli smo, da bi tul di iz njega spoznal, da nisi zaman žrtvoval slehernega trenutka svojega življenja, kajti novi rod življi in ustvarja v svobodni domovini, za katero si se boril. Oglašamo se ti z zapadne meje naše domovine, iz skromne vasice na Primorskem, ki je prav gotovo nisi opazil, ko si pred leti potoval mimo. Mi pa smo v duhu mnogokrat s teboj: tvoj svetli lik nam je podoba vseh tistih, ki so živelii samo zato, da bi mi živelii bolje! Iz srca želimo: še na mnoga leta, naš maršal, tovariš Tito!

Pionirji odreda "France Bevk"
Časnočna šola Podbrdo

25. *Phragmites* *australis* (L.) Trin.

25. maj je dan mladosti. Vsi ga Tito praznuje svoj rojstni dan. Učitelji in predavatelji prepoznavajo 72-letnico svojega rojstva. Za ta praznik pripravljajo uročilave vse pionirske in mladinske organizacije. Staršeta z najlepšimi željami in pozdravili Titu mena po vsej Jugoslaviji. Za njegov praznik mu jo bodo izročili v Beogradu. Tudi v naši šoli bomo imeli za Titov rojstni dan proslavo.

-do ce ojvezljivosti. Vsi so razočarjeni, da je bila vseča
Predsednik našo države je Josip Broz-Tito. Njegovo
sliskiš sem že včekrat videl. Nekega dne pred leti mi
je, sestra povedala, da bodo šli učenci naše šole na
Most na Soči pozdraviti Tita. Tudi meni je oče obju-
bil, da bo v Št. Končno se mi je enkrat uresničila
želja. Odpravljalim se z vlakom do Mosta na Soči.
Kmalu smo prispele do ulice, po kateri se je peljal
Tito. Nismo dolgo čakali. Vozil se je v spremstvu. Pri-
šel je čez Vršič in pot nadaljeval proti Gorici. Z
bolim robcem nas je pozdravljal. Najraje bi skočila k
njemu in ga objela, tako toplo mi je bilo pri srcu.
Bližo se rojstni dan maršala Tita. Tudi jaz mu iz
srca čestitem in ru želen mnogo grečnih let med nami!

Kováč Ado,
IV. r. páz. red.

IZ NAŠIH KRAJEV

BAŠKA GRAPA

Proga, ki povezuje Dunaj s Trstom, poteka skozi Baško grapo. Ta je zaprta med gorovji in jo upravičeno imenujemo grapo. Ravnine je komaj toliko, da stojijo tu pa tam na pobočjih ali v dolini majhne vasi. Poleg železnice je ob Bači prostora komaj še za cesto, ki pa se mora na nekaterih krajih dvigniti na pobočje hriba. V zgornji Baški grapi leži vas Podbrdo. Tu proga zavije v dolg predor. Ta predor so zgradili Avstriji, ko so gradili progo Dunaj-Trst. Iz predora so navozili veliko materiala. Iz njega so naredili nasip, na njem pa veliko želozniško postajo. Pred predorom je trden most. Po prvi svetovni vojni so Primorje okupirali Italijani. Prišli so tudi v Podbrdo. Ker je potekala meja med Italijo in Jugoslavijo po bližnjih hribih, so zgradili pred mostom trden bunker. V Podbrdu so takrat Italijani zgradili veliko vojašnic. Prišla je vojna in partizani so zavzeli bunker in pod most naložili raztreliivo. Eksplozijo so občutile, poleg mostu, ki je bil uničen, tudi okoliške hiše. Primorje je bilo priključeno Jugoslaviji in Italijani so se morali umakniti. Iz kasaren, ki so jih zapustili, smo zgradili tovarno "Lačo" in več stanovanjskih blokov.

Marko Torkar, VII. razred

PRIMORSKI PO I. SVETOVNI VOJNI

Po razpadu Avstro-Ogrske je Primorska prišla pod Italijo. Cilj Italijanov je bil poitalijančiti zavedne Slovence in jih pridobiti zase. S potujčevanjem so začeli že pred II. svetovno vojno. Ko pa je nastopila vojna, so še huje postopali. Kdor se je upiral, so ga strogo kaznovali, ali ga odpeljali v zapor. Že majhne otroke so vzgajali v italijanskem duhu. Italijanski jezik so uvedli v vse javne ustanove. Tudi v šolah so poučevali italijanski učitelji, slovenske

ZAVET NI DOVIM PETINA HISTORIJE SVEDOKU

pa so pregnali v tujino. S tem so mislili, da bodo dobili še večji vpliv nad našim narodom. Slovenci niso mogli dobiti nobenih državnih služb. Našemu domu so že kar ljudje močno upirali, a ni nič pomagalo, ker je bil prični sovražnika vedno večji. Ni biv se mislili suženjstva, so na tistem začeli ustanavljati prve trojke, nato čete in brigade. Ker so se borce zadrževali v gozdovih, so jim morali domačini nositi hrano. Zaradi tega so se sovražniki nočno jezili in se nad ubogim ljudstvom kruto načrtevali. Požigali so jim domove, jih vydili v pregnanštvo in jih celo streljali. Kljub zatiranju so Slovenci vetrnjali in le z vtrajnostjo in naporem premagali fašiste, da sedaj ni živimo boljše.

Slavica Kovač in Diana Arman, VI. razred

Leta 1920 so prišli naši kraji pod italijansko okupacijo. Meja je tekla preko Porezna in Petrevega brda na Slatnik, čez Možič, Koblo in Črne prsti naprej po hribih. Italijani so v naših krajih gradili ceste, vojašnice in velike bunkerje. Na meji je bil vsakih 50 metrov mejnik, na katerem je pisalo na eni strani J na drugi I in še letnica 1920. Mejniki so še celi, nekateri so okrušeni od strel. V obrambne namene so zgradili cesto iz Podbrda na Vrh Pačo. Tam so naredili zelo velik bunker v skali. Ob vhodu je bilo več železnih vrat. Zrak so črpali po cevih. Zgradili so tud več vojašnic. Nekaj od teh, na Lajnarju in Možiču, jo še cevajo. Do vojašnic so napravili široke poti. Od Ave pa do Trojerja sta vedeli dve žičnici. Po njih so vozili material. Hrano in podobno. Prav na vrhu Slatnika so zgradili dva železna bunkerja. Te dva bunkerji imata obliko čelade. Po bunkerjev vodijo podzemeljski vhodi naravnost iz vojašni Danes so vsi ti bunkerji in vojašnice pokrite s travo, in so nemi spomenik težke preteklosti. Marsikaj so zgradili tujci na meji. Ne smemo pa misliti, da so vse to naredili za to, da bi pomagali našim ljudem. K temu jih je vodila bojazeh, da bodo morali zapustiti ozemlje ki so si ga po krivici polastili. Njihova bojazen se je urešnicila in naša zemlja je zopet svobodna.

Roman Kovač, VII. razred

POLJEDELSTVO V NAŠIH KRAJIH NEKOČ IN DANES

Baška grapa-to je naš kraj. Eregovi se strmo spuščajo proti Bači in so redko posejani s hišicami, ob katerih leže njive, iztrebljene iz gostega grmovja. Težko je gorskemu kmetu, ki dela na teh strminah. Vsako leto mora v košu znositi zemljo s spodnjega konca njive na zgornji, da bi se ne mu zmužnila počasi vsa do vode na dnu grape. Ponekod vleče zemljo že žičnica, n to je le redko že. Težko je bilo delo kmeta nekoč. Z začetekom poljedelskim orodjem so obdelovali vso zemljo rečno. Edina opora je bil kmetu vol. Dozorelo pšenico so požele žanjice s srpi, kakor ponekod še danes, saj kombajn ne more po naših strminah. Na strnih njivah so kopali zemljo z rovnicanami; še za vola je bilo tam prenevarno. Trava je padala pod koso, a dobili so se tudi taki, ki so jo želi s srpon. Živine je bilo precej, na nekaterih kmetijah tudi do 20 glav goveda v hlevu. V bajtarskih hišah pa so neketalale koze. Nekaj starega orodja je ponekod že padlo v pozabo. Po nekaterih bolj položnih njivah že orjejo traktorji in se jejo sezalniki. Tam pa kjer se modernih poljedelskih strojev ne more uporabljati, kmetije počasi propadajo, ljudje bežijo v dolino, kjer se jim nudi boljši zaslužek in človeku praverno življenje. Mnoge kmetije po rebrih Baške grape so tako osamele. Grmovje in robida zaraščajo senožeti, po katerih so nekoč vriskali kosti in pele žanjice.

Pavle Zgaga, VI. razred

ŽELEZNICA DO STEKLA

To se je zgodilo takrat, ko so v naših krajih gradili železnico. Trije navihanci so hoteli na lahok način nekaj zaslužiti. Odšli so v Loje. Ta vas stoji na samoti in ljudje šele pozno zvedo, kaj se dogaja v svetu. Pustolovci so prišli v Loje. Ljudem so povedali, da so prišli delat načrt, kje naj bi tekla železnica. Ljudje so jin verjeli, ker še vedeli niso, kaj je železnica. Samo to so vedeli, da se po njej lahko pelješ in ti ni treba hoditi. Veseli so bili, da se bodo lahko vozili. Navihanci so hodili po vasi, merili, računali in ugibali, kje bi bilo najbolje, da bi tekla železnica. Prišli so na kakonjivo in dejali: "Tod je najbolje, da teče železnica." Kmet pa je prosil: "Pustite mi to njivo, na tej največ pridelam." Oni trije pa so ravno to hoteli. Preložili bomo že, a to stane, to ni kar tako. Kmet je obljubil, da bo plačal, samo da mu njivo pustijo. Tako so hodili okrog in zaslužili veliko, poleg tega pa so si nabrali še veliko blaga. Vsi kmetje so hodili na ogled in jih opazovali pri delu ter jih prosili, naj po tej, ali oni njivi ne teče železnica. Le enega kmeta ni bilo na spregled. Toda trije "inženirji" so se domenili, da bodo, tudi iz njega stisnili šaj donarja. Prišli so v hišo in mu dejali: "Saj veste tudi vi, da delamo načrt, kje naj bi stekla železnica?" "Vem", je odgovoril kmet. Oni pa so nadaljevali: "Na vse načine smo si prizadevali,

da bi stekla železnica v kaki drugi smeri, toda ni mogče. Železnični bo nimala ravno skozi vošo kuhinju." Računal si so, da bodo kaj dobili. Kmet pa jin je mirno odgovoril: "Nikam nič proti temu, če te vam povem, da bom zvezčer hišo zaključal. Vseko vidimo, da mož ni imel pojma o železnici. Potopuhli so se vrnili s polnimi ushrpniki donov. V Ložah pa so nadaljšali, kdaj bo stekla železnica.

Danica Florjančič, VIII. raz.

OBISK NA ŽELEZNIŠKI POSTAJI GRAHOVO

V četrtek sva se z Vlasto namenili k šefu postaje Graovo. Skrbelo nju je, ker sva bili prvič "novinarki".

Vstopili sva. Našli sva ga s slušalko v roki. Namignil nam je, naj počakava. Ko je slušalko odložil, nju je povprašal, kaj želiva. Kmalu smo se sporazumeli in zastavili sva mu prvo vprašanje.

Kakšen je promet na tem odseku železnice?

Promet trenutno ni preveč dober. Splošno pa promet niha, ker je odvisen od mednarodnih situacij. V glavnem prevažajo za Avstrijo in Češkoslovaško.

Kakšni so pogoji za razvoj prometa?

Razvoj prometa je odvisen od mednarodnih tarifnih pogodb, od konkurenčnosti proge in podobnih činiteljev. Na razvoj vpliva tudi izboljšanje proge in uvajanje novih strojev.

Perspektive za izboljšanje pogojev?

Na to vprašanje je zelo težko odgovoriti, ker je, kot že rečeno izboljšanje odvisno od mednarodnih tarifnih pogodb. Proga pa se vsekakor po malen izboljšuje. To izboljšanje pa bo doprineslo hitrejši promet. V Načrtu je, da bodo do leta 1970 tudi po tem odseku vozile diesel lokomotive. Sveda pa so načrti odvisni tudi od splošnega gospodarskega razvoja. Građnja te železnice?

Ta proga je ena najtežjih. Številni mostovi in predori so zahtevali ed graditeljev veliko napora in znanja. Ko je bila zgrajena, je bila ponemčna predvsem za bivše Avstro-Ogrsko, kot tukaj na morje in v vojaške namene.

Promet na tem odseku železnice nekoc in danes?

V prvih letih, ko je bila železnica zgrajena, je bil promet zelo pešter, zadnja leta pa nekoliko nazaduje. Temu je delno vzrok tudi nočno razvit cestni promet, deloma pa tudi, ker je železnica na italijanski strani bolje urejena in ima zato več prometa.

Delavci, njihovi pogoji za delo, njihovi prejemki?

Železnica ima za lastne potrebe delavnice. V teh delavnicah potrebujejo veliko učencev. Posebno primanjkuje srednjega in višjega kadra. Za najnižji kader je potrebna le osnovna šola, medtem ko je za srednji in višji kader potrebna srednja šola. Šol ima železnica precej, največ industrijskih.

Zaželeno bi bilo, da bi se učenci, ki komajo osnovno šolo, odločili za ta poklic v čim večjem številu. Železnica nudi učencem poleg štipendij tudi druga sredstva, uniforme, obutev in ugodnosti pri včasnji z železnicico. Največ ljudi odlije delo v nočnih izmenah. Ker je to resno in zahtevno delo za vsega delavca, alkoholu podvrženih ne sprejemamo. Železnica ima tudi lastne zdravstvene in počitniške domove. Tu nudi svojim delavcem zdravljenje in oddih. Funkcije so v republiškem miru pomembne dobro, če štejeno po vsem druge sredstva, ki jih železnica nudi svojim delavcem.

Samoupravljanje na železnicici?

Samoupravljanje delavcev na železnicici je bilo uvedeno istočasno kot v drugih podjetjih. V začetku je bilo težko izvedljivo, ker ima železnica posebne pogoje. S svojim delom so organi upravljanja dokazali, da so sposobni gospodariti s sredstvi, ki so jima zaupane. S pravilno usmeritvijo gospodarske politike v podjetjih so pokazali svojo zrelost za samoupravljanje.

Na koncu je tovarniški šef opozoril predvsem šolarje, ki bodo šli ob koncu šolskega leta na izlete, naj pazijo na osebno varnost. Kajti ravno otroci so tisti, ki velikokrat povzročijo nesrečo, ker prečkajo progo na nedovoljenih mestih, odpirajo vrata vagonov, prehajajo iz enega voza v drugega in podobno. Vse to veliko krat povzroči osebne poškodbe ali celo smrt.

Nato nama je podaril drobno knjižico, ki govori o varnosti na železnicici in zaželel vsem šolarjem mnogo učna za uspeha. Zahvalili sva se mu in se poslovili s prepričanjem, da bo železnica v nadaljnem razvoju dosegla zaželjene uspehe.

OBISKALI SVA OKREVALIŠČE ZA TBC

V našem listu smo potrebovali gradivo za rubriko iz naših krajev, zato sva se s soščlko odpravili na pot, da bi nabrali čim več zanimivosti iz naše okolice. Toplega popoldnjeva sva po prašni cesti odšli proti Petrovem brdu. Cesta se vije nad lepimi gozdovi in cvetočim sadnim drevesom. V topljem pomladanskem soncu so se bleščali cvetovi in vrahli odpaci, ki ne je poigravala v krošnjah dreves, do žvrgolole ptice. Sli sva po krajših poteh, mimo "Turškega" križa in kmalu sva prišli do cilja. Nekoliko naju je bil strah, saj sva z najinim "novinaretvom" komaj pričeli. Okrevališče je bilo ustanovljeno 30. IV. 1951 leta z odločbo ministerstva za ljudsko zdravje LR Slovenije. Opremila ga je za svoje delavce Direkcija JŽ v Ljubljani.

Zdravilišče se nahaja na gorskem sedlu in ima 804 m nadmorske višine ter zelo ugodne klimatske pogoje za zdravljenje tuberkuloznih bolnikov. Primereno je tudi za okrevanje po drugih boleznih.

okrevanje po drugih boleznih.
Okrevališče je urejeno v dveh stavbah, ki sta do konca
druge svetovne vojne služili italijanskemu fašizmu kot
območji objekt na tečanjih državnih neži med bivšo kralje-
vino Jugoslavije in Italijo. Po zmagi nad fašizmom je bila
državna nežja pomaknjena in ti objekti dodeljeni zdravstvu e-
ni službi železničarjev. Od tedaj dalje se v tem kraju
delavni ljudje zdravijo, krepijo svoje fizične moči in se
tako okrepiljeni vračajo v svoje delovne enote. Okrevališče
je pripadalo želiznici do konca leta 1962. 1. I. 1967 pa je
Okrevališče prevzel Inštitut za tuberkulozo na Golniku.
Kapaciteta znaša 70 standardnih postelj, ki so v glavnem
vedno zasedene. Zdravniško službo opravljajo fiziologi-
specialisti z Golnika. Velika zasluga za razvoj te ustanove
se pripada pok. dr. Tomazu Furlanu, bivšemu direktorju In-
štituta na Golniku. Okrevališče upravlja lastni upravni
odbor petih članov, ki ga voli delovni kollektiv in Svet-
inštituta na Golniku.

instituta na Golniku. Železniška zdravstvena služba je pri ustanovitvi Okrevališča napeljala s svojimi sredstvi in pomočjo tukajt šnjih prebivalcev elektriko do Okrevališča in po vsem naselju. Prav tako je napeljalo telefonsko zvezo med Podbrdom in Petrovim brdom. Okrevališče je opremljeno s sončno artilantico, rentgenom in solarno opremo. Za razvedri dobitje bolnikom so na razpolago bogata knjižnica, radio z golo belnikom, telefon, kinoprojektor, biljard, sah, keglijisce in drugo. Območju pripadajo plese za bolnike.

časno prirejako plese za bolnike.
Upravnik škrevnališča nana je povedal, da tekor tega leta previlejava postavitev centralne kurijave, s čimer bo v veliki meri izboljšana higiena v azvodu. Bolnikom bo na razpolago dovolj tople vodo. V teku je tudi preureditev kuhinje, ki bo stala cca 3.500.000 din. Predvičeva se adaptacija sklepališča in delavnice.

kuhinja, ki bo včasih biti adaptacija skališča in delavnice. V zadnjih sedmih letih je bilo s svojimi lastnimi sredstvi degradil veliko dnevno sebo, ki je sedanji opremljen na dve bolniški sobi z fuksijami posteljami. Nabavljeno je bilo veliko opreme, kot so drugimi motorno kolci, avtomobili, televizor, kinoprojektor, nove postelje, prešite oblege za vse postelje in še drugo. Cena bolniščemu dnevu skupaj s kuhiščem je 1.900.- din.

v skrevališču je 1.900.-din. v skrevališču je končan. Najino pero se je zgušavilo, in intervju je končan. Najin Z veselim občutkom uspeha sva se vrátili domov. Najin prejšnji strah je odšel z večernim větrem mezi vrhove visckih macesnem pod Slatnik.

velko in Treni, VIII. razred

PARTIZANSKI ČASI

Tako pa še živimo,
čeprav nas je milijon čamců,
zdahnili bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavo!

Kajuh

" JUNAKI ...? "

Mama mi je povedala ta dogodek iz vojne. Elizu njenega doma je bila čuvajnica. V njej so bili italijanski vojaki. Neko noč so celo noč streljali. Mislili so, da se jim bliža četa partizanov, ker se je slišalo neko peketanje. Ko pa se je naredil dan, so videli, da jo hil to le sosedov konj, ki je zbežal iz hleva. Italijani so bili zelo boječi vojaki.

Čufer Tonček,
I.razred

MED VOJNO

Mamica mi je povедala, da je pri njih stanovala italijanska učiteljica. Zmeraj je pripovedovala strašne stvari o partizanih. Nekega večera je potrkalo na vrata. Vstopila sta dva partizana. Prosila sta cigarete. Utroci so bili vsi prestrešeni od pripovedovanja italijanske učiteljice. Potoležili so jih prijezni partizani s svojo lepo slovensko besedo.

Kogoj Slavko,
I.razred

NAŠI JUNAKI, PARTIZANI

Partizani so bili junaški vojaki. Borili so se z veliko močnejšimi sovražniki. Izbojevali so nam svobodo in lepše dni. Tudi mój očka je bil partizan. Pa tudi mamica zna veliko povedati iz partizanskih dni, saj je tudi ona sodelovala v NOB. Solznih oči ju poslušam, ko mi pripovedujeta, kako težke dni so preživljali pod italijanskimi in nemškimi okupatorji. Zato se mi pionirji ob našem dnevu mladosti spomnimo, kako grenko mladost so preživeli naši starši.

Kos Milojka,
I.razred

MOJ UČEK V ZAPORU

Nekoga jesenskega večera leta 1942 je prišlor v našo vas mnogo Italijanov. S puškinimi kopiti so pričeli tolčepo vratih. Če nisem bil v domu, se je zadržalo. Očed in viti streljin prestrašeno odijelo. Italijani so rekli: »Dobri, da naj nas pripravi za odhod! Mati se je vse troskala ob strahu. Ko se je naprevil, je moral biti pred njimi in ih še. Vas je bila okrog in okrog zastražena. Na zbirališču so že dinoli Čuferi Anton. Potem so jutukleni in odpeljali v orožniško kasarno, kjer je sedaj stanovanjski blok. Tam je bilo že mnogo tovarišev: Torkar Anton, Torkar Adolf, Trojer Ivan, Pajntar Stanislav. Za njima so pripeljali Šo Trojer Jožeta, Pajntar Franca in še mnogo drugih. Nato se je pričelo zasliševanje. Ker niso hoteli priznati, da so člani OF, so jih preteplali. Po nekaj tneh zasliševanja in protepanja so jih odpeljali v zapor v Tolmin in nazadnje v Rim v zapor Regina Coeli. Tam so je ponovno pričelo zasliševanje. Po štirih mesecih so jih odpeljali v Trst pred vojno sošče in tam so dočakali kapitulacijo Italije. Po kapitulaciji so vse pohegnili iz zapora. Nekateri so odšli k čudovim drugim, pri v partizane. Mnogo teh tovarišev je pozneje padlo v partizanskih bojih, kot je na primer na Trpinju, ki je bil v partizanah in je umrl na Trpinju. Trpin Anica, ki je bila v partizanah in je umrla na Trpinju, je bila v partizanah in je umrla na Trpinju.

POŽGALI SO NAM HIŠO

Vsek večer so Italijani streljali v hišo deda in babice. Streljali so tako nočnje, da je bila streha že vsa luknjičava. Babica je odšla na postajo in vprašala, zakaj tako streljajo. Odgovorili so ji, da zato, ker v hišo zahajajo partizani in med njimi so tudi njeni sinovi. "Lažete, sinovi so v Sardiniji", je odgovorila babica. Niso ji verjuli. Nato jim je prikazala pisma. Obljubili so ji, da se streljanje ne bo več ponovilo. Drugi večer so šli spati v drugo hišo. Nekaj noči je bilo mirno. Drugo jutro ob treh so začeli spet streljati. Zjutraj sta babica in ded šla domov. Hiša je bila upepeljena. Vse je zgorelo. Tudi nedalja, ki je je dobil jed, ko so gralili Bohinjski predor, je zgorela.

Kes Branko,
IV. razred

ITALIJANSKA POSTOJANKA PRI MOGORCU

Postojanko so narejili leta 1943, in je stala do 28.aprila. V noči od cesarstvenega do devetindvajsetega junija se protrgali nočno tišino rezki partizanski streli. Vhla se je huda bitka med partizani in Italijani. Iz štirih močno utrjenih betonskih bunkerjev je hudejše neprestano strvjanje iz pušk in mitraljezov. Borba je trajala štiri dni in tri noči. Partizani so se priplazili Italijanom za hrbet. Prvo noč so padli štirje Italijani, več je bilo ranjenih in zraven je padel tudi italijanski komandant. Ker so imeli Italijani močno utrjene bunkerje, so v njih bili do 30.junija zjutraj. Nato so partizani jurišali na italijanske bunkerje in Italijane vgnili na noge. Italijani so vsi preplašeni pribegali do naše drvarnice. Po vuteku Bače so krenili proti v Podbrdu. Za drvarnico so pustili na desotine zapovedi bojev municije. Partizani so napadli našo hišo, misleč, da so se vrnijo združli Italijani. Ker je bilo okrog naše hiše vse v listju, so partizani vlahko neopazeno krenili proti Podbrdu. S seboj so vzeli vso municijo. Čez nekaj časa so se partizani zopet umaknili na svoje položaje. Nekaj Italijanov se je umaknilo v prelor Kuk. Partizani so minirali progo in železniški most pri Mohorcu. Na progi je bilo uničenih več tirnic. Pri mostu niso imeli dosti uspeha. Zmanjkalo jim je razstreliva. 10.julija so partizani zopet zastrelili italijansko postojanko. Ob štirih zjutraj so ponovno podminirali most. Mirno jutro je pretresla strahovita eksplozija. Do temeljev je porušila koloni mesta. Partizani so se umaknili na desno stran Bače. Nekdo se je zasnejal, ostali pa z njim: "Poglej jih, zdaj pa imajo postavljeno lestvice poravnem." Tirnice so s progo vred ostale, da je res izgledalo kot lestev. Pri tej akciji sta bila mrtva dva Italijana. Zravnini pritisk je v naši hiši pobil vse šipe. Iz tega boja so partizani prišli kot zmagvalci. Italijani pa so bili poraženi.

Dorica Šufer,
IV.rozpored

MAMA PRIPOVEDUJE

Med vojno so se tudi mladi pionirji borili za svojo bodo.

Bilo je leta 1943. Neka partizanska brigada je šla

ITALIJANSKA POSTOJANKA PRI MOHORJU

Postojanko so naredili leta 1943. in je stala do 28.aprila. V noči od cesarskega do dovetin-
dvajsetega junija so protrgali nočno tišino rez-
ki partizanski streli. Vneša se je huda bitka med
partizani in Italijani. Iz štirih močno utrjenih
betonskih bunkerjev je izdvojilo nepravčano stru-
ljanje iz pušk in mitraljezov. Borba je trajala
štiri dni in tri noči. Partizani so se priplazi-
li Italijanov za hrbet. Prvo noč so padli štirje

Italijani, več je bilo ranjenih in izrazen je
padel tudi italijanski komandant. Ker so imeli
Italijani močno utrjene bunkerje, so v njih bili
do 30.junija z jutraj. Nato so partizani jurišali
na italijanske bunkerje in Italijane ugnili na
noge. Italijani so vsi prevašeni pribazali do
naše drvarnice. Po vnetku Bače so skrenili proti v
Podbrdu. Za drvarnico so pustili na desetine žrtv
na bojev municipio. Partizani so napadli načo hišo,
misleč, da so se vanjo zdekli Italijani. Ker jo
bilo okrog naše hiše vse v listju, so partizani
lahko neopaženo krenili proti Podbrdu. S srednjim
so vzeli vse municipio. Čez nekaj časa so se
partizani zopet umaknili na svoje položaje. Nekaj
Italijanov se je umaknilo v prelor Kuk. Partizani
so nihrgli progo in železniški most pri Mohor-
cu. Na progi je bilo uničenih več tirnic. Pri mos-
tu niso imeli dosti uspeha. Zmanjkal je
razstreliva. 10.julija so partizani zopet zastra-
žili italijansko postojanko. Ob štirih zjutraj
so ponovno podminirali most. Mirno jutro je pre-
tresla strahovita eksplozija. Do temeljev je po-
rušila koloni mesta. Partizani so se umaknili na
desno stran Bače. Nekdo se je zasnejal, ostali pa
z njim: "Poglej jih, zdaj pa imajo preteviljeno
lestvice poravnati." Tirnice so s progo vred osta-
le, da je res izgledalo kot leetcv.

Pri tej akciji sta bila nrtvarjena dva Italijana. Zra-
čni pritisk je v naši hiši qobil vse šipe. Iz tegih
boja so partizani prišli kot zmagvalci. Italijani
pa so bili poraženi.

Dorica Čufer,

IV.rozpored

MAMA PRIPOVEDUJE

Med vojno so se tudi mladi pionirji borili za svojo
slobodo.

Bilo je leta 1943. Neka partizanska brigada je šla

skozi Stržišče. V brigasi je bil tudi tajhen doček. Oblečen je bil v partizanske hlače, ki so mu bile pre velike.

Puške ni imel, pač pa pištole. Bil je zelo utrujen. Ker so morali partizani nadaljevati pohod, Ječek ni mogel zainjimi. Partizani so ga izročili terencem, da naj ostane v toliku času v vasi, dokler ga ne pridejo njihovi kurirji iškat. Nekoga dan je bil tudi pri nača, na domu moje name. Ko so bili zvečer vsi na peči, je fantek začel pripovedovati. Rekel je, da mu je imel Gavrillo. Star je bil devet let. Doma je bil iz Bosne. Njega in njegovo družino so ustančni deljiali v taborišče. Ko so jih deljiali, so ustaše napadli partizani in osvobodili tudi malega Gavrilala. Stara mama se je jokala, ker so ji je fantek tako smilil. Fantek je te videl in vprašal: "Zašto majka plače?" Bil je zelo prijazen. Drugo jutro so prišli kurirji in ga odpeljali na osvojeno Šterlje.

Bejuš Davor,
V. razred

V ITALIJANSKI ŠOLI

(Po temem pripovedovanju)

Ko so začeli Italijani zasedati našo zemljo, smo jih otroci začudeno glevali. Zdeli so se nam grdi, ker so bili take črni in nevljudni. Ko nam je eden izmed njih pokazal jezik, smo jih še bolj zasovražili. Nekaj let so se pustili slovenske učitelje v domači šoli, potem pa so jih pogubili. V nasprotno so poslali italijanske učitelje. Šola nam je postala kakor trn v peti. Prav nič je nismo radi obiskovali. Italijani so mislili, da so Slovenski otroci lačni, ker smo se zmeraj črerno obukali. V šoli so napravili kuhinjo. Po pouku so učencev dali juhe in meso. Skodelice smo morali prinošti od doma. Lili smo res lačni, toda nobeden izmed učencev ni hotel italijanske juhe. Vsak je na dvorišču zlikal juhe in meso po tleh. Pogovarjali smo se med seboj: "Nočemo jesti pesa italijanskih mul, saj Italijani so naši sovražniki." Kmalu so opazili, da je bilo polno mesna na Šolskem dvorišču. Bili so jezni. Nehali se kuhati meso.

Froljh Bernarda,
V. razred

NAHRBTNIK ME JE REŠIL SMRTI

(Po očetovem pripovedovanju)

Nekega dne smo se pripravili na pot. Na pot pa z menoj je krenilo devet tovaršev. Naložili so nam važno naloge. Odšli smo. Prišli smo do neke smotne kletije. Ker nismo veleli kam, smo šli vzhodči v hišo, če nar pokažejo pot. V hiši smo se nekaj časa ustawili. Dzidači so vedeči, da so v bližini Nemci, toda niso povедali, ker se se jih bali. Ko smo ščo onkrat vprašali, je javila neka deklica, da mi pokaže pot. Brž, ko smo prišli ven, so nas napadli Nemci. Deklica je bila ob prvem strelu ranjena. Ko sem to videl, sem jo neselil nazaj v hišo. Za hišo pa ni bilo gozda. Če si hotel priti do gozda, si moral čez ravni. Takrat pa jo bila že velika trava. Da bi se rešil, sem skočil skozi okno. Tokel sem čez ravni. Ko sem s tako silo tekel, se mi je puška zapletla med noge, da sem padel. V tem hipu so Nemci nehalili streljati, ker so mislili, da sem zadel. Jaz pa sem se takrat petral in zležal v gozd. Ko sem bil že daleč v gozdu, sem se usredil. Oložil sem nahrbtnik, v katrem sem imel sedejo in viuel, da je vln krogel. Nahrbtnik me je rešil smrti.

Golob Nada,
V.razred

POGOĐEK IZ NOE

To se je zgolil 5. septembra leta 1944 v Slatinah nad Knežo.

Nekega dne se je poljal nino nemec z miterjem v sneri od Mosta na Soči proti Grahovemu. V Slatinah se bili partizani. Eden izmed njih je ustrcil Nemca. Te partizane so Nemci polovili in jih zaprli v Tolminu. Kasneje so jih vseh sedem peljali v Slatine na isti kraj, kjer so ustrclili Nemca. Partizani so si morali sami izkopati jave, da ti jih potem vrnijo pokopali. Obesiti so morali drug drugega. Zmanjega so obesili Nemci. Nemci so se takši hudo naščevali za svoje žrtev. Teh talcev pa niso pokopali sami. Vrgli so jih v kanal ob cesti, da bi bili ljudem v strašilo. Veččani iz Kneže so te partizane pokopali v jano, ki se si jih morali pred smrтjo tam izkopati. Pred nekaj leti pa so jih prekopili na kraj, kjer so bili obeseni. Tam so jim naredili lepo grobnico. Na tej grobinici je spominska plošča, na kateri so napisana vsa imena partizanov in talcev bljižnjih vasi, ki so padli med NOE. Talci, ki so padli v Slatinah, so nepoznani. Ljulje vsako leto pritečejo v Slatinah prereditev v spomin na talm.

Vanda Grego,
VI.razred

IZ ZIVIJENJA NA SOLE

CVITICA JAHANAH

Šliščo po starci cesti proti Petrovemu brdu. Ustavili smo se pri cvetovi jabloni in jo opazovali. Na zeleni, travniški pob petrku, sreli cvetic raste mogočna jablona. Deblo ima sivozjavo, krivo in debel. Ima tudi široko krešnjo. Krešnja pa je okrašena z belordečimi cvotovi, ki pribjedno dišijo. Veter vedno piha in odnaša cvetove na tla. Čebelice dolavke brenčijo okrog cvetov in nabirajo sladki cvetni sok in ga odnašajo v čebelnjak. Tudi ptička sinička je pri močnem skokljala z veje na vejo in pobirala saine škodljivce. Veter pa še vedno piha in odnaša cvetove na tla. Videli smo še polne cvetnih jablan in hrušk. Vsi, ki v si žaželeli, so bi vsa teta sadna drevesa bogato obmislila.

26. 5. 1942. v. Slavko Prezelj,

2346 M. Vlastil, České vlastnosti II. rozdíl

10. The following table gives the number of cases of smallpox reported in each State and the District of Columbia.

... NASA ŠOLA NOSI IME SIMONA KOSA

Večkrat zahajam v Rutu, posobno še med počitnicami in ob praznikih. Tudi letos sem bila v Rutu med prvo majskimi prazniki. Sredi trosi je Lipa, stara že okrog 600 let in je zelo znana. Jaleč naokrog. V sredini je votlka in prvi ta votlina je med NOB martsikatorom partizanu prešila življenje. S prijateljicami smo se lovile akrog lipel in plesale kočo. Ko smo se utrudile, smo posedlo pred lipo in skraj nichote sem uprla oči v steno hiče, ki je nekaj karakov oddaljena od lipe. To je rojstna hiša pokojnega Šimona Kosa, prvega organizatorja TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka) na Tolminskem. V mislih sem si predstavljala Šimona Kosca, kako se je boril za pravice Slovencev. Šimona Kosar in druge važnejše člane organizacije TIGR so nekoga dne ujeli Italijani. Šimona Kosar so uveriti, da bo tovarisko pa so obsegili na 30 let življenja. Za učence naše šole je to imelo takrat celo resnično pomen.

Lidija Bizjak,
ILL-razred

UREJEVANJE IGRIŠČA

Prostor, kjer danes otroško igrišče, je v času, ko je bila na Slatniku nočja še Italijo in Jugoslovijo, služil za obravnavanje lokomotiv. Do nedavnega je bilo to igrišče le za silo urejen. Leta 58 sta Šolski svet in kolektiv postavili sklenila, da bodo igrišče rezili. 25. aprila so organizirali prestovoljno delo, katerem se je udeležili mnogi odrasli in mladinci. Tudi jaz sem pomagal po svojih močeh. Okrog desete ure je bila malica. Kmalu so postavili kolo in napeli nreže ob železnici. Postavili so tudi stebra za otojko. Namerovavajo napraviti šoljuno žagekakanje, vrata za nogomet in prebarvati kreže. Vsem tistim, ki so in bodo urejevali igrišče, se moramo iskreno zahvaliti.

Čufer Jožko,

IV. razred

EKSURZIJA V JESENŠKO ŽELEZARNO

Našemu osmemu razredu sediščevi Šteti, zato se vsak po svoji želji odloča za poklic. Večina dečkov se je odločila, da se po končani osmiletni in metalurški šoli zaposli v jeseniški žlezarni. Sklenili smo, da si jo ogledamo. Vodstvo tovarne je odločilo, naj pridemo na Jesenice v petek. Določeno je, da se z vlakom odpeljali na Jesenice. Sestaje smo brž šli k metalurški šoli. Ogledali smo si šolske delavnice. Vodič nam je spomen razložil pomen ſole, učni načrt praktičnega dela, pokazal pa nam je tudi nekatere izdelke najboljih učencev. Iz ſole smo se napotili v tovarno. Šli smo mimo velikih kupov starega železa, čez ozke in normalne tire in prišli do plavža. V tem pač, v kateri pridobivajo iz ruže surove želez ſmo gledali skozi posebne očrtne z modrimi stekli. Vodič nas je popeljal do Siemens-Martinovih peči, kjer iz žvepla pridobivajo jeklo. V žičarni smo videli, kako iz kosa jekla pridobivajo žice vseh vrst, polej tega pa so nas zanimale tudi majhne lokomotive, tekoči trak in druge naprave. Toča čas je hitel in oglašati so, se nam prideli naši želodci. Pohiteli smo v restavracije, kjer smo se lašči tega najbolj. Po dobrem kesilu smo si ogledali muzej. V njem smo vidovali razvoj žlezaretva na Gorenjskem skozi stoljetja, slike plavžev, železne prehnate, nekdanje podobe mest, slike v strahotah druge svetovne vojne itd. Iz muzeja smo pot nadaljevali v oddelek tovarne, kjer previjajo žico in pličevino, pocinkavajo žice itd. Iz tovarne smo se vrnili na žlezniško postajo, se usedli v vlak in se odpeljali domov.

V tovarni smo videli veliko novih in zanimivih na-
prav. Marsikdo si je živiljenje v tovarni zamišljal
drugačno, morda pa je tudi kdo misil, da se kruh v tej
tovarni neže služi.

LEŠJAK ZVONKO,
član, član učiteljice VIII razred

RAZREDNO POROČILO ZA I. RAZRED

V tem času smo imeli tri razredne sestanke. Pogovar-
jali smo se predvsem o disciplini in učnem uspehu.
Se vedno nismo tako pridnih kot bi pionirji mo-
rali biti. Redno vpisujemo črne pike za nedisciplino
in slabe ocene tam pri nekaterih se tih je že veliko
nabralo. Tisti pionirji, ki so posebno pridni, dobijo rdečo
zvezdico. Studenčeh je že nekaj, čeprav jih še ne nabi-
ramo dolgo. Izšči učence, ki ne delajo domačih nalog
ali se ne učijo, morajo po pouku ostajati v šoli. Vodi-
jo jih boljši lučenci, tovarišice učiteljica pa pregla-
da delo. Tista je način načrtovan na vseh razredih.
Vsega je bilo dobro, da pionirji I. razreda
vsi imeli skupno poročilo.

POROČILO II. RAZREDA

Razredni sestanki smo imeli šestkrat. Na sestanku smo
obravnvali disciplino in uspeh v razredu. Tisti učen-
ci, ki v odmorih razgraljajo, ali se na cesti grdo obna-
šajo, morajo cel teden med odmori sedeti v klopi. Raz-
redni predstavniki skrbijo za čistočo šolskih potreb-
ščin in življenjsko čistočo. Slabi učenci se morajo po
pouku učiti pod nadzorstvom boljših učencev. Pri tem
delu se je že pokazal uspeh. Naša razredna skupnost
daje prispevke za "Šolarčka". Do sedaj sta bila že dva
naša prispevka objavljena.

Przedstavniki razredne skupnosti
II. razreda

POROČILO RAZREDNE SKUPNOSTI III. RAZREDA

V prejšnji številki "Šolarčka" ni bilo našega poroči-
la, zato se bomo potrudili tceliko bolj, da bo sedaj iz-
črpnejše. Naš razred je po učenju in uspehih dela med
srednjimi. Za "Šolarčka" smo že večkrat oddali prispev-
ke. Do sedaj sta bila v "Šolarčku" objavljena dva pris-
pevka. Nekateri učenci so ne zavedajo, da morajo redno
pisati domača naloge. Na sestanku smo sklenili, da bomo
v "Šolarčku" zapisali tva učenca, ki ne pišeta redno do-
mačih nalog in se sploh ne učita.

To sta učencá Medja Mirko in Pajntar Srečko. Učenca, ki sta uspoh nekoliko izboljšala sta Pajntar Vojko in Ziga Franko. Prizad vni učenci pa so: Pajntar Rozka Dukšekobler Marija Eizjak Lidiya Tepin Anica

Razrešenje skupnosti

OROČILO PREDSTAVNIKOV ČLIV, RAZ. B

Naša razredna skupnost je imela včer pet odstankov. Na nih smo kritizirali nedisciplinirane učence in jipo zabiljivece iz naših nalog. Slikoječi učenci smo nudili dodatno počep v slovenskem jeziku in računstvu. Nekateri se si želeli prizadevali popraviti slab red. Nekateri pa tega niso jemali resno, zato so tudi izostajali od dodatnih ur. V tednu Rdečega križa so sodelovali tudi učenci IV. razreda. Prodajali so značke, razglednice in pivnike. Tujenci smo prispevali sboj delež za "Solarčko". Najboljši prispevki so bili objavljeni. Učenci bi radi na koncu šolskega leta odšli na izlet. Zato smo sklenili nabirati pšenik. Nekateri ga še niso princeli. Vendar upamo, da ga bodo tudi ti pravčasno izbrale. V našem razredu nismo zelo dobrimi učencem. Najbolj prizadetni so predstavniki razredne skupnosti.

Glavni urednik: Jelka Valentinčić, ^{član redakcije}
Odgovorna za tisk: Pavle Zgaga, Žvenko Lesink

Cena posameznen izvodu 30 din.

and the following day he was sent to the hospital.

